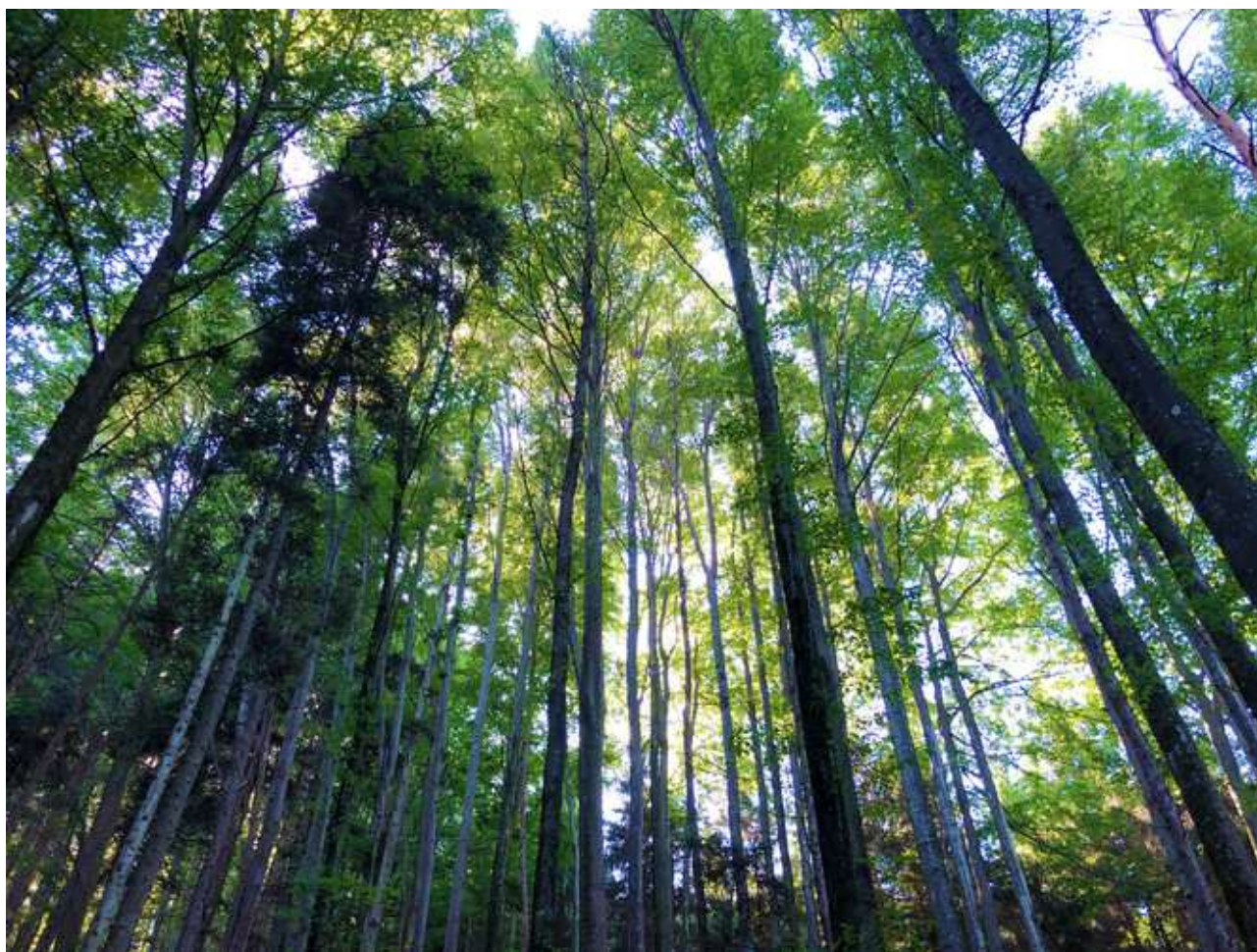

Na čem stála slavná Miyawakiho metoda obnovy lesa a proč nefunguje?

29.4.2024 05:57 | PRAHA (Ekolist.cz) [Diskuse: 9](#)

Ústředním bodem Miyawakiho návrhu jsou lesy nenáročné na péči. Rozměry nenápadné, ale kvantitou stromů a rozmanitostí druhů docela bohaté. A mohou vznikat okamžitě, s malou pomocí v podobě trochy dodaného substrátu, prakticky kdekoliv. Ilustrační foto

Licence | Všechna práva vyhrazena. Další šíření je možné jen se souhlasem autora

Zdroj | [Depositphotos](#)

Se zázračnými metodami je vždycky potíže. Často se rodí z chvályhodných pohnutek, nabízí potřebné řešení a slibují fantastické výsledky. Svým závazkům ale jen málokdy dostojí. S odstupem času se to ukazuje i u tzv. Miyawakiho lesů. Když jim lesk nedodává PR těžkého průmyslu, nejsou zdaleka tak zářivé.

Poválečnou obnovu vystřídal nebývalý vzestup ekonomiky, a učinil z ní cosi jako nové národní náboženství. Všeobecné blaho se nově posuzovalo podle tabulek růstu výroby, měřítkem kvality života byl obrat z prodeje a HDP přepočítané na hlavu. Pro přírodu a zeleň rázem na ostrovech, které tygřím skokem dobývaly světové trhy, už místo nebylo.

Staré ustupovalo novému, svět se měnil před očima. Neproduktivní staleté lesy se kácely bez rozmyslu, jen aby udělaly místo fabrikám a rezidenčním projektům. Šedesátá léta přinesla organizaci, systém a energii pro přerod celého národa. Byla nesmírně prospěšná ekonomicky. Ale z hlediska stavu životního prostředí patřila v Japonsku k velmi temnému období.

Za narůstající prosperitu se totiž platilo decimováním cenných ekosystémů dnes stěží

představitelným průmyslovým znečištěním. A taky zdravím obyvatel.

Jak moc tvrdě, to ukázaly až nové endemické vražedné fenomény. Třeba Nemoc [z Minamata](#), staronové itai-itai, epidemie Nigata anebo [astma z Jokkaiči](#). Nikdo to příliš neřešil. Na založení Agentury pro životní prostředí si tu museli počkat až do roku 1971. Teprve pak svůj prostor naleznou první nezbytné regulace průmyslu, témata základní ochrany zdraví veřejnosti, principy ochrany přírody a další palčivé otázky. Až do této doby panovalo v Japonsku v oblasti ochrany životního prostředí naprosté temno.

Lesy jsou život pro všechny

Říká se, že v té nejtemnější hodině září světlo malé svíce nejjasněji. A jistý botanik z univerzity v Hirošimě, Akira Miyawaki, to světlo zahlédl v myšlence obnovy potenciální přirozené vegetace.

Takže když v 70. letech začne nově založená Agentura pro životní prostředí rozpačitě hledat cesty řešení, jak napravit všeobecně neradostný stav životního prostředí v Japonsku, může ji charismatický botanik velmi pohotově nabídnout odpověď. Kterou považuje za správnou a jedinou možnou. Už proto, že nad ní bádá posledních deset let, testoval ji v terénu a upnul k ní celý svůj život. Naprosto se svou ideou splynul. A proto, s nesmírným zápalem pro věc, může každému vysvětlit, co je třeba učinit.

Takže co je třeba učinit? Ten nápad, osekáný na holou podstatu věci, zní: „Obnovit lesy“.

Lesy znamenají čistý vzduch, zadržování vody v krajině, boj proti suchu. Lesy stojí proti erozi, hluku, prašnosti. Mohou pomoci s remediací půdy znečištěné průmyslem, stát se útočištěm mizejících živočichů a rostlin. Lesy zkrátka znamenají život pro všechny, pro celé Japonsko.

Nápad to v principu špatný není. Jeho zjevným nedostatkem nicméně je, že lesy – které tohle všechno opravdu dokážou – rostou desetiletí, staletí. Kácet šly snadno, ale jejich obnova, to je spousta péče, údržby, lesnické práce. A také prostoru.

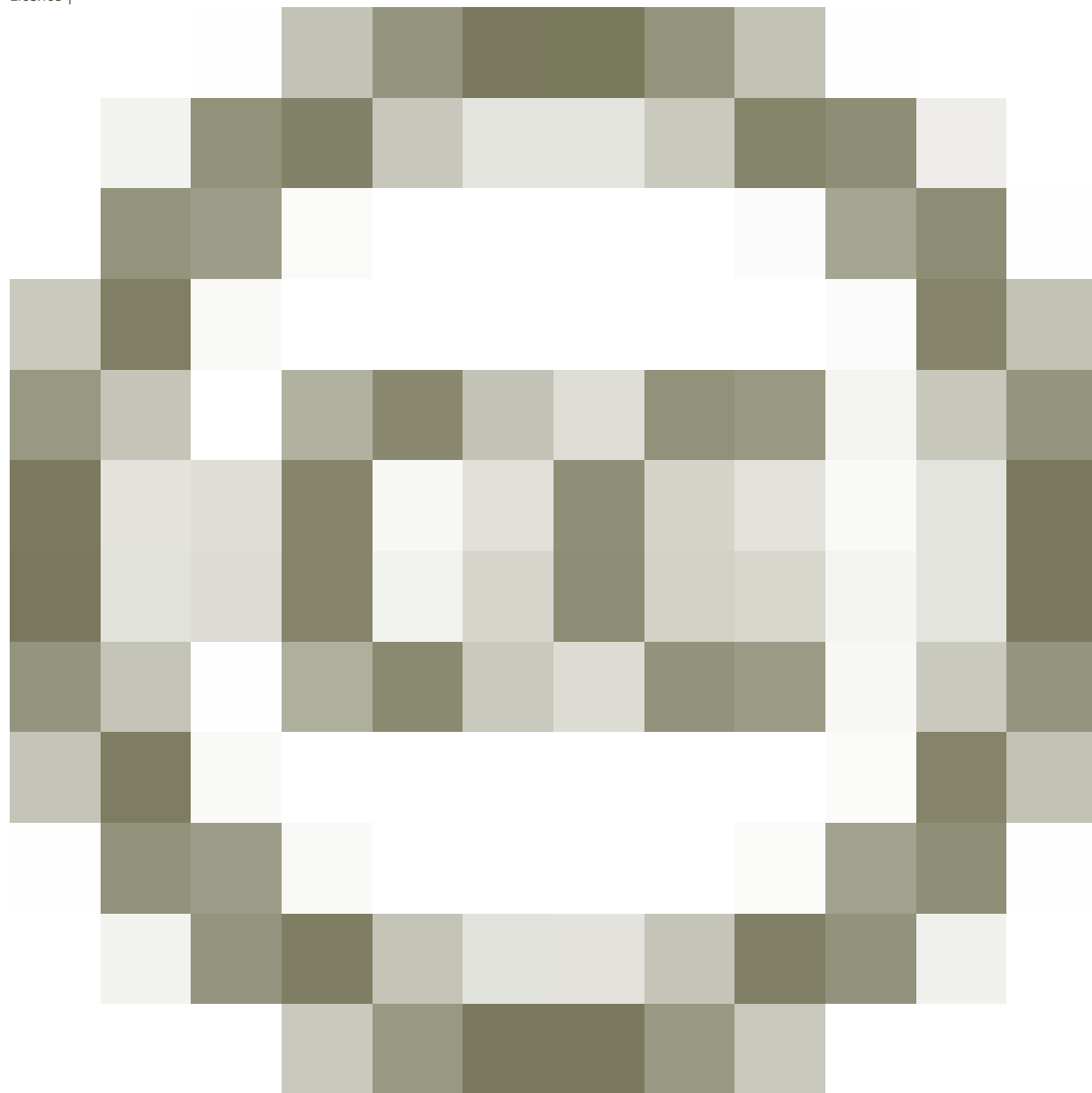
Je si toho pan Miyawaki vůbec vědom? Je.

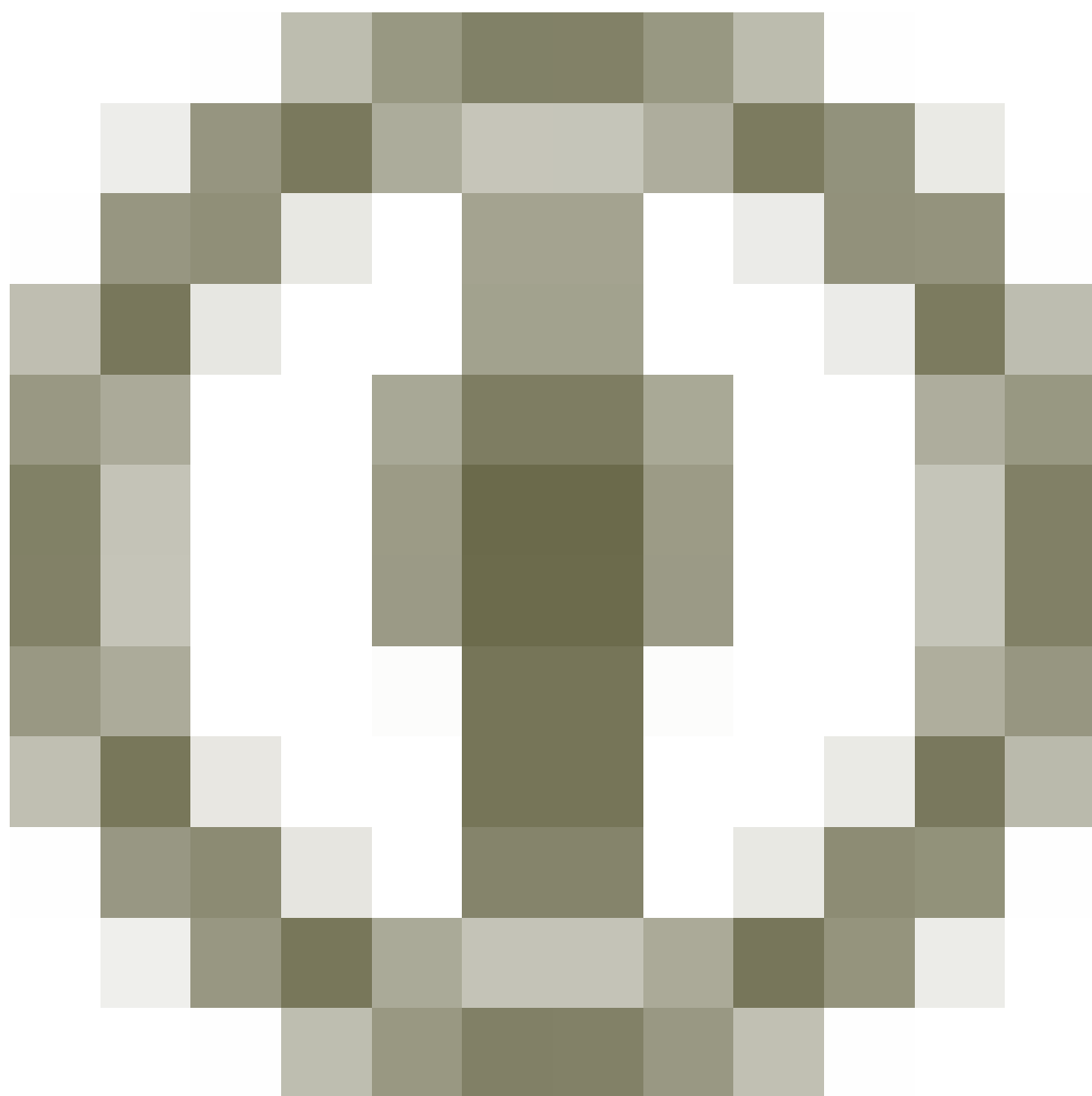
Ústředním bodem jeho návrhu jsou lesy nenáročné na péči, v principu zcela soběstačné. A rozměry skromné, kapesní. Malé oázy zeleně, na plochu nenápadné, ale kvantitou stromů a rozmanitostí druhů docela bohaté džungle. Které mohou vznikat okamžitě, s malou dopomocí v podobě trochy dodaného substrátu, prakticky kdekoliv. Na exponovaném mořském pobřeží, na zemědělstvím zdecimované půdě, uvolněných parcelách ve městech, vedle průmyslových areálů. Kdekoliv.

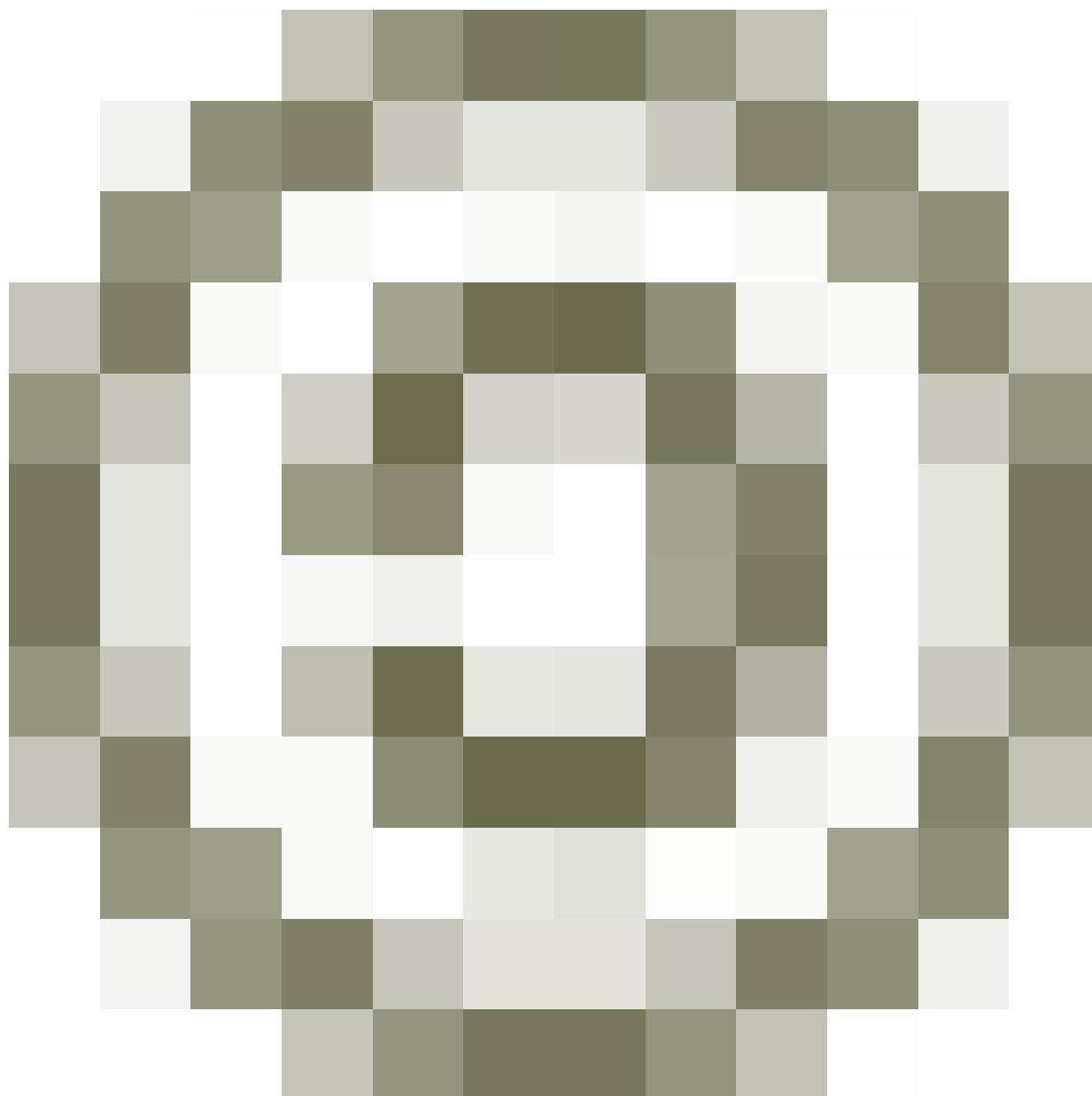

Miyawakiho les 9 měsíců po vysázení.

Licence |

[Některá práva vyhrazena](#)

Foto | BemanHerish / [Wikimedia Commons](#)

A ten rychlý růst? Ten se odvíjí od volby správných druhů. Ne těch, které jsou obvykle vysazovány, ale takových, které v místě skutečně mají růst. Výsadby složené z takových druhů, které jsou součástí přirozené potenciální vegetace na konkrétním místě.

Tady už to začíná být trochu složitější.

Ekologický koncept potenciální přirozené vegetace totiž není doma v Japonsku, ale v Evropě.

Příroda bez zásahu člověka

Stojí za ním německý geobotanik Reinhold Tüxen. A zjednodušeně značí „co by na místě rostlo, kdyby tam nebyl člověk“. Zkrátka vegetační společenstva, která by se za jiných okolností a definovaných přírodních podmínek v místě přirozeně rozvinula. Vědět předem, jaká ta společenstva jsou, znamená vybírat si k vysazování druhy, které jsou přímo disponované k tomu, aby v místě rostla rychleji a prospívala lépe.

Háček je pochopitelně v tom „vědět“. V Japonsku, kde byla solidní botanická škola poměrně novým

oborem, nad potenciální přirozenou vegetací dohromady nikdo nebádal. Tedy, skoro nikdo.

Aikra Miyawaki má tenhle domácí úkol za splněný, mapu potenciální přirozené vegetace, druhového složení přírodních lesů, tvořil posledních deset let.

Z čeho že ji tvořil, když i on sám tvrdí, že těch skutečně původních lesů je v 70. letech v Japonsku méně než 0,06 procent jejich někdejší rozlohy?

Povšiml si, že i navzdory ohromné devastaci a plošnému kácení zůstalo pár zalesněných lokalit na ostrovech nedotčených. Palácové a čajové zahrady, posvátná místa, lesy v okolí [šintoistických svatyní](#). Některé jsou staré stovky, tisíce let. Vegetace kolem nich byla ušetřena budovatelské horečky. Na základě těchto malinkatých střípků, z těch lidmi a časem zapomenutých půl hektarů, dohromady lepší obraz potenciální přirozené vegetace, místně příslušných druhů stromů, celého Japonska.

Přečtěte si také |

Příběh horečky tančících koček

Je to v mnoha ohledech ohromující dílo. A základní stavební kámen jeho metody.

Metoda pana Miyawakiho

Metoda pana Miyawakiho zahrnovala určení druhů rostlin a stromů původních pro danou oblast, vylepšení stávající půdy přimícháním organického materiálu, výsadbu sazenic původních stromů a podrostových rostlin hustým, smíšeným způsobem.

To byl velmi zásadní krok. Nikdy dva stejné druhy dřevin vedle sebe, přesto sázet hustě, minimálně ve formátu tří sazenic na metr čtvereční. Proč? Ta nezvykle a nelesnický hustá výsadba urychlovala růst sazenic stromů do výšky, protože si vzájemně konkurovaly o světlo. V kombinaci s těmi vhodně vytipovanými druhy a měkkým startem předpřipravené lokality to umocňovalo potenciál obnovy.

Dodatečná péče? Zalévání v principu nebylo potřebné, vegetace byla místně příslušná a adaptovaná. Ale když byla chuť, mohlo se zalévat první sezónu. Další dvě až tři léta se potlačoval růst plevelů. To bylo všechno. Pak už byl celý ten kapesní les schopen ustát cokoliv. A takhle to mělo fungovat kdekoliv.

V 70. letech minulého století Miyawaki sebejistě tvrdí, že s dostatečnými prostředky a podporou je schopen takto obnovit lesy v celém Japonsku. Za patnáct až dvacet let. A vůbec, proč se držet nízko při zemi? Za čtyřicet až padesát let takhle lze zalesnit celou jihovýchodní Asii.

Je to fascinující, odvážné, ambiciózní. A botanik Akira Miyawaki to opravdu umí podat.

V době, kdy nadneseně řečeno neví japonská Agentura pro životní prostředí „co má dělat dřív“, se objeví jako zázračné zjevení, s vysoce komplexním plánem. S novou metodou, kterou sám vymyslel a otestoval. Podložil ji daty, která si nasbíral. A zařadil je do systému, který sám vytvořil. A slibuje výsledky.

Přečtěte si také |

Co znamená, když se řekne „uhlíkově neutrální“, „climate friendly“ nebo

„bio“? A víte, co je greenwashing?

Oponovat mu nemá kdo, nikdo povolanější tehdy není. Dostane tedy to, oč žádá. Šanci.

Průmysl potřebuje zelenou tvář

V roce 1971 řeší kvůli tlaku Agentury pro životní prostředí japonský ocelářský gigant Nippon Steel „obnovu“ přírody v areálech výroby a těžby. Miyawaki tu má ukázat, co jeho metoda dovede. A protože průmyslový gigant potřebuje zazářit – odvrátit od sebe nevoli veřejnosti, dokázat, že těžký průmysl může koexistovat s lidmi – nešetří na projektu japonského botanika penězi ani chválou. Výsadba založená na konceptu potenciální přirozené vegetace se tu rozjede na 840 hektarech.

O necelá dvě léta později je v Japonsku schválen Zákon o umístění továren. Ukládá fabrikám od určité rozlohy, počtu zaměstnanců za povinnost vytvářet novou zeleň. Kompenzovat tak újmu na životním prostředí tím, že plochu odpovídající pětina rozlohy výrobních závodů věnují přírodě.

Znamená to výsadbu zeleně v průmyslových zónách, na kontaminované půdě. Něco, do čeho se lesníci experti příliš nehrnou. Je to ale přesně to pravé pro Miyawakiho. S reputací, jakou mu v médiích vybudoval Nippon Steel, se na něj s důvěrou obrací další obří podniky.

Prof. Akira Miyawaki

Licence | Některá práva vyhrazena

Foto | BemanHerish / [Wikimedia Commons](#)

S nimi pak partnersky rozvíjí spolupráci, stává se jejich poradcem obnovy. Nejprve je to Tokyo Electric Power Company, a po ní na zelenou vlnu naskočí prakticky všechny významné energetické společnosti v Japonsku. Přidají se též textilky a chemické závody, jako například Toray. Automobilky, jako Honda Motor Company. A chybět nebudou ani developeri ze společnosti Mitsui Fudosan.

Ti všichni mohou vůči veřejnosti prezentovat svůj nově objevený nehynoucí zájem o životní prostředí a dělat „něco“ pro přírodu. Nově obnovovat staré lesy metodou Akira Miyawakiho.

Korporace se tím docela lacino vykupují z dosavadní devastace životního prostředí. A při miliardových obratech je to zase tolik nebolí. Mají prostředky a své PR směřují k tomu, aby každá taková výsadba získala maximální pozornost. Doma i ve světě.

V zahraničí se tak o zázračné japonské metodě obnovy lesů hovoří stále častěji. A chtějí ji pochopitelně i vyzkoušet. V Brazílii, Jordánsku, Indonésii, Indii. Zpravidla v zemích nechvalně proslulých průmyslovou environmentální zátěží či plošným kácením původních lesů. A obecně také všude tam, kde stát a Ministerstva životního prostředí ukládají za povinnost kompenzovat újmu na přírodě výsadbou nových stromů. Proč?

Kolik višní, tolik třešní?

S Miyawakiho metodou – minimem tří sazenic stromů na metr čtvereční – je možné újmu na životním prostředí kompenzovat na třikrát menší ploše. S minimálními náklady na dlouhodobou údržbu. Za tři hektary vykáceného pralesa můžete vysadit jeden hektar „obnoveného“ lesa, a počty stromů pořád budou papírově sedět.

Právě tak například řeší obnovu pralesů v indonéském Sarawaku společnost [Mitsubishi](#). Za to, že odtud Japonsko v roce 1989 vyvezlo dřevo z tří milionů hektarů vykáceného primárního pralesa, se

„odvděčila“ výsadbou padesáti hektarů Miyawakiho lesů. O celé té těžbě se samozřejmě nehovořilo tolik, jako o zázračném lese.

Celé to bylo prezentováno tak, že není třeba plakat kvůli pralesům – protože do padesáti let tu vzniknou jiné. Možná snad ještě lepší, než ty stávající.

To už Akiro Miyawaki, jako emeritní profesor Jokohamské národní univerzity a ředitel Japonského centra pro mezinárodní studia v oblasti ekologie, sleduje spíše z odstupu. Dál se věnuje své badatelské a konzultační činnosti, kterou svět oslavuje.

Přímé propagace jeho myšlenek se zhostili jiní. Experti, kteří prodávali japonskou metodu obnovovaných lesů jako univerzální řešení pro každý kontinent. A že to často byla hodně divoká propagace.

Přečtete si také |

Ve zkratce o zkratce ESG. Dozvíte se skoro vše, co jste chtěli vědět, ale báli jste se na to jen pomyslet

Tvrzení, jako [například](#) že „Miyawakiho lesy rostou desetkrát rychleji, třicetkrát hustěji a jsou stokrát biologicky rozmanitější, než konvenční stromové plantáže,“ dobývala svět a šířila se jako lavina.

Stromy pro zelenou budoucnost

Představa, že tyhle japonské lesy rostou s japonskou efektivitou a japonskou rychlostí, se zkrátka líbila. Environmentálními oceněními a [čestnými tituly](#) ověřený profesor Miyawaki k tomu nedodával nic. Ne všichni ale mlčeli. Zvláště, pokud podrobněji studovali kořeny jeho slavné metody.

To, že se jeho mapa potenciální přirozené vegetace Japonska odvíjela sice ze slepence tisíců rozměry nepatrných plošek, které možná byly formálně moderním rozvojem netknuté, ale přesto byly spíše zahradami, než skutečnou přírodou. A vytvořit mustr pro celou zemi na základě zlomku jednoho procenta známých informací, to zkrátka není konstrukce, o kterou by se dalo opřít. Německý botanik Reinhold Tüxen měl z hlediska podkladů o dost lepší výchozí pozici.

Ekologové také upozorňovali na omezenou platnost celého konceptu potenciální přirozené vegetace, pokud není vztahována čistě na stromy a les. Ne zrovna každý ekosystém totiž dosahuje svého klimaxového stádia v podobě zalesněné krajiny. Některé „končí“ svou vývojovou etapu jako spásané louky nebo rozvolněná zeleň. Jenže i na takové ekosystémy byl šroubován Miyawakiho systém.

Dalším zádrhelem pak je otázka měřítek. Soupiska potenciální přirozené vegetace dává rámcovou představu o tom, co by na lokalitě asi tak mohlo růst. Je to katalog těch nejpravděpodobnějších druhů. V praxi se ale neprosadí všechny uvedené, každý má své specifické nároky. V rámci jednoho stanoviště, vzhledem k půdnímu typu, vlhkosti, dostupným živinám, zasolení, se tak mohou „poskládat“ v odlišné a ne zrovna tabulkám přesně odpovídající kombinaci.

I když Akiro Miyawaki bádá nad svou metodou dobře deset let, než s ní vyrukoval, na tohle nejspíš nepomyslel. A jeho představa, jak bude jednou hotové lesní dílo vypadat, se neshoduje s nahuštěnou tyčovinou širokolistých stromů, která je téměř bez podrostu a bez dalšího života.

Přečtete si také |

Jsou golfová hřiště budoucností ochrany přírody? Záleží, kde vzniknou

Tak totiž dnes vypadají lesy vysázené jeho metodou na pozemcích Nippon Steel. Miyawaki očekával, že stromy vytvoří kostru lesa, k níž se přidá „maso“ podrostu a živých organismů. Předpokládal, že se dřeviny budou z kapesního přehuštěného lesa přirozeně šířit do svého okolí. Ale to nestalo.

Další slepá cesta vývoje

Miyawakiho metoda nevrátila lesy do Indie, přinesla jen husté [shluky stromů](#) bez dalšího života. Nepomohla ani na Sardinii. Tam přes počáteční nadšení do dvaceti let od vysazení uhynulo 61 – 84 % všech vysazených stromů.

Nespasila ani venkov v Pákistánu. V Číně, kde byla masivně aplikována se zvláště intenzivním nasazením, přispěla jen k mírnému zvýšení pokryvnosti zeleně, zato ale k výraznému poklesu hladiny podzemní vody. K zamezení šíření pouští, jak byla plánována, nevedla.

Kritiky se metoda dočkala i za to, že vytváří fikci záchrany přírody a slouží jako alibi v případě kácení již vzrostlých porostů. Metoda je přitom na náklady dost náročná. Příprava půdy, sazeniček ze školek, vysoká hustota porostů, to si žádá nemalé prostředky. S výsledky, které se jen málokdy blíží tvrzení těch, co tuto metodu nadšeně propagují.

Přečtěte si také |

Návrhy sadových úprav, nepůvodní druhy a greenwashing

Zdá se, že metoda nejlépe funguje – tak jako ve svých počátcích – ve spojení se zdroji a PR těžkého průmyslu, který si momentálně chce vylepšit tvář před veřejností. Pokud ale principy japonského botanika vezmou do rukou prostí zemědělci, domorodci anebo naopak univerzitní odborníci, slibované zázraky se nekonají.

Miyawakiho metoda neosvětila cestu k lepší budoucnosti, i když zářila jako maják. Posloužila spíše tomu, aby se přehnanou senzací posvětilo další kácení lesů. Posloužila jako firemní greenwashing.

reklama

Stál tenhle článek za něco?

Dar od Vás nám pomůže připravit další zajímavé články.

Jednorázově

Měsíčně

Příspěv v Kč: [Jiná částka](#)

1 000 Kč

500 Kč

250 Kč

Darovat.

zabezpečeno Darujme.cz

Radomír Dohnal
Autor je spolupracovníkem
Ekolistu.cz.